

Ko hono mahino'i 'o e ngaahi a'usia 'o e mahaki tauhi mofi hui' (ARF) mo e mahaki mafu mei he mofi hui' (RHD) ma'a e kakai Pasifika 'i NSW

FAKAMATALA MA'Á E NI'IHI 'OKU KAÚ

'Oku fakahoko 'e he NSW Health 'a e polokalama fekumi ko 'eni'. 'Oku kau 'i he timi fekumí 'a e kau ngāue mei he Rheumatic Heart Disease Program 'a NSW (Polokalama ki he Mahaki Mafu mei he Mofi hui') mo e kau ngāue Pasifika ki he mo'ui lelei' mei he Ngaahi Vāhenga Lōkolo ki he Mo'ui' mei he Fakahihifo mo e FakaTonga-Hihifo 'o Seneé.

Ko e hā e taumu'a 'o e fakatotoló?

Ko e taumu'a 'o e polokalamá ke fakafanongo mo mahino'i 'a e ngaahi a'usia 'a e kakai Pasifiká mo e ngaahi fāmili 'oku 'i ai ha mahaki tauhi mofi hui (ARF) pe mahaki mafu mei he mofi hui' (RHD). 'E ngāue'aki 'a e fakamatala 'oku ke vahevahé ke fakalelei'i'aki 'a e founga 'oku poupu'i ai 'e he NSW Health 'a e kakai 'oku ARF mo RHD.

Ko hai 'oku fakaafe'i ke kau?

Mahalo kuo mou fanongo kau ki he polokalama ni 'i ha tokotaha ngāue Pasifika ki he mo'ui' pe ngaahi kulupu fakakomiuniti. 'E ala fetu'utaki hangatonu 'a e ngaahi fāmili 'oku 'i ai ha taha 'oku puke 'i he ARF pe RHD ki he kau fakatotoló ke nau kau. Mahalo ne 'osi fakaafe'i koe koe'uhí na'a ke loto ki ai kimu'a ('o fakafou 'i ho'o toketaá pe falemahaki) ke fakakau koe pe ko ho'o tamá 'i he Lesisita RHD 'a NSW. 'Oku tau'atāina 'a e lesisitá pea 'oku 'atā ha taha pē 'oku nofo 'i NSW 'oku ARF pe RHD ke kau 'i he Lesisitá.

Ko e hā e me'a 'oku kau ki ai?

Te ke talanoa mo ha taha ngāue Pasifika ki he mo'ui' 'i he vaha'a 'o e miniti 'e 30 – 60. 'E fehu'i atu 'e he tokotaha ngāue ki he mo'ui' fekau'aki mo e me'a ne a'usia 'e ho fāmili' 'i he ARF/RHD. 'Oku talitali lelei koe ke ke ha'u mo ha kakai kehe. 'E lava ke fai e fetalanoa'akí 'i he lea faka-Pilitāniá, Faka-Ha'amoá, pe faka-Tongá. 'E fakahoko 'a e fetalanoa'akí 'i ha feitu'u 'oku faingamālie kiate koe mo e tokotaha ngāue ki he mo'ui' pea 'e lekooti ia. 'E lava ke fai 'a e fetalanoa'akí 'i he 'Initaneti' kapau 'oku ke sai'ia ai, pe kapau 'oku ke nofo mavahe mei Senē.

Ko e hā e me'a 'e hoko ki he me'a te u lea 'akí?

'E taife'i 'a e lekooti 'o e fepotalanoa'akí ki ha tatau kuo tohi. He 'ikai ke kau heni ha fa'ahinga hingoa. 'E lau 'e he kau fakatotoló 'a e me'a na'e lea'akí pea fakanounou 'a e ngaahi tefito'i fakakaukau. 'E fakataha'i leva 'a e ngaahi tefito'i fakakaukau mo e ngaahi tefito'i fakakaukau mei he fepotalanoa'aki mo e ngaahi fāmili kehé, ke fa'u ha lipooti faka'osi.

Oku fiema'u nai ke u kau?

'Ikai. 'Oku 'ikai fiema'u ia ke ke kau kapau 'oku 'ikai ke ke loto ki ai. He **'ikai** uesia 'e ho'o filí 'a e tokanga 'okú ke ma'u pe ko ho fāmilí. 'Okú ke tau'atāina ke mavahe mei he polokalama ni 'i ha fa'ahinga taimi pē. Kapau te ke mavahe mei he ngaue he 'ikai ke ne uesia ho tokangaekina 'i he kaha'ú. Kapau te ke holomui kimu'a pea hiki ho'o 'initaviú, te mau faka'auha ho lekooti 'o e ongó pea 'ikai ngāue'aki ho'o fakamatalá ki he polokalama fekumi ni. Kapau te ke holomui hili hono hiki ho'o 'initaviú ta'e 'i ai ha fa'ahinga hingoa, 'e lava ke ngāue'aki 'e he kau fakatotoló 'a e fakamatala kuo tānaki meiate koé.

E malu'i fēfē 'eku totonu fakafō'ituituí?

He 'ikai tala 'e he timi fekumí ki ha taha, pe 'oku ke kau. 'E tauhi malu 'a e lekootí 'e he Potungāue Mo'ui 'a NSW, pea ko 'ene 'osi pē hono taípe'i 'o e fetalanoa'akí, 'e tamate'i 'aupito 'a e lekootí. 'E tauhi malu 'a e tatau kuo tohí (transcript) 'e he NSW Health 'i ha ta'u 'e fitu pea toki tamate'i 'aupito. He 'ikai teitei pulusi 'a e tatau kuo tohí. 'E lava ke mau ala ngāue'aki ha ni'ihi ho'o ngaahi fakakaukáu pe leá 'i he ngaahi lipootí pe 'ū tohi 'oku mau fa'ú 'o 'ikai ngāue'aki ai koe pe hingoa ho'o tamá.

He 'ikai ke mau teitei fakakau ho hingoá pe ha toe fakamatala kehe 'okú ne tala koe pe ko ho'o tamá 'i ha fa'ahinga lipooti pe tohi. He 'ikai teitei fakahā 'e he timi fekumí ho'o fakamatalá ta'e ma'u ha ngofua, tuku kehe pē 'a e taimi 'oku fiema'u ai 'e he laó (fakatātā: kapatu 'e tu'utu'uni 'e ha fakamaau'anga) pe ko e feitu'u 'oku mau tui 'oku fiema'u ke ta'ofi ai ha fakamanamana mamafa ki he malu 'a ha taha.

Ko e hā 'a e ngaahi 'aongá?

He 'ikai 'aonga leva kiate koe pe ko e mēmipa ho fāmilí 'a e kau. 'E tokoni hono vahevahe atu e talanoa ho fāmilí ke mahino'i 'e he NSW Health 'a e a'usia 'a e kakai 'oku fekuki mo ARF/RHD. 'E tokoni 'eni ki he NSW Health ke fakalelei'i 'a e founga 'oku ne pou pou'i 'a e kakai Pasifika 'oku ARF/RHD. Te ke ma'u ha kaati me'a'ofa \$80 hili 'a e 'initaviú.

'Oku 'i ai nai ha ngaahi fakatu'utāmaki?

Lolotonga e fepotalanoa'akí, 'e fehu'i atu fekau'aki mo koe pe ko e a'usia 'a e mēmipa ho fāmilí oku fekuki mo e ERF pe RHD. 'E ala fakatupumamahi 'eni. 'Oku 'ikai fiema'u ia ke ke tali ha fa'ahinga fehu'i kapau 'oku 'ikai ke ke loto ki ai.

Ko e hā te u faí kapau 'oku ou fie hoko atu?

Kātaki 'o fetu'utaki ki he Yvonne Peacock 'i he [9881 1259](tel:98811259) pe [0409 346 210](tel:0409346210) ke puka ha taimi mo ha feitu'u ki he 'initaviú. 'E lava foki ke ke fetu'utaki ki he Yvonne ke fai ha fa'ahinga fehu'i fekau'aki mo e polokalama ni.

Ko e hā e me'a 'oku totonu ke u fai kapau 'oku ou hoha'a ki he fakatotoló?

Kuo fakangofua 'a e fakatotolo ni 'e he Kōmiti 'a NSW ki he Tokolahí mo e Ngaahi 'Ēfika Fakatotolo ki he Ngaahi Sēvesi ki he Mo'uí (PHSREC). Kapau 'oku 'i ai ha me'a 'oku ke hoha'a ki ai pe lāunga fekau'aki mo e fakatotoló te ke lava 'o fetu'utaki ki he 'Ōfisa Pule PHSREC 'i he cinsw-ethics@health.nsw.gov.au pea tala 'a e ma'u'anga fakamatala (2024/ETH00779).